

- проблеми історії архітектури та містобудування / За ред. В.Тимофієнка – К., 1994. - 263 с., С.162-180.
5. Чепелик В. Український архітектурний модерн у дзеркалі епохи //Архітектурна спадщина України, Вип.3. Питання історіографії та джерелознавства української архітектури/ За ред. В.Тимофієнка – К., Вид. «Українознавство», 1996. - 270 с., С.199-221.
 6. Чепелик О. Теоретичні проблеми національної своєрідності в сучасній архітектурі //Архітектурна спадщина України: Щорічник Держбуду України – Вип. 5. Традиції та новаторство у містобудуванні України / За ред. д-ра мист. В.Тимофієнка та канд. арх. А.Пучкова. – К.: НДІТІАМ, Головкив'архітектура, 2002. - 472 с., С.330-335.

*Адріана Громнюк, Станіслав Мигаль
(Львів, Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ ЕТНІЧНИХ МОТИВІВ У ДИЗАЙНІ СУЧАСНИХ ІНТЕР'ЄРІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ

Розроблено базові методи та засоби використання етнічних мотивів в предметно-просторовому середовищі підприємств харчування. Виявлено риси, які характеризують підхід використання етнічних мотивів в архітектурі сучасних інтер'єрів підприємств харчування.

***Ключові слова:** етнічні мотиви, меблі, інтер'єри, підприємства харчування, методи використання етнічних мотивів.*

The basic methods and instruments of using ethnic motives in object-spatial environment in the catering industry were developed. Features characterizing the approach of implementing the ethnic motives in the architecture of the modern restaurants' interiors were identified.

***Keywords:** ethnic motives, furniture, interiors, catering industry, methods of using the ethnic motives.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закономірності проектування об'єктів, просторово-предметного середовища українського народного житла досліджували науковці: Ю. Гошко, А. Данилюк, І. Дида, Т. Кішук, Г. Логвин, В. Масненко, М. Моздир, Л. Прибега, Р. Райнфус, В. Ракшанов, В. Самойлович, В. Сушко, П. Федака, П. Юрченко; народного мистецтва – Є. Антонович, М. Білан, А. Будзан, З. Гудченко, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кара-Васильєва, С. Мигаль, М. Селівачов, М. Станкевич, Г. Стельмашук, З. Чегусова, В. Щербаківський, М. Юр, І. Юрченко. Питання, присвячені використанню етнічних мотивів у проектуванні архітектури сучасних інтер'єрів, зокрема громадських споруд, розкриті в наукових статтях періодичних видань вітчизняних науковців: Б. Божинського, І. Бондаренко, О. Георгієвої, А. Громнюк, І. Кузнецової, Л. Обуховської, О. Олійник, М. Подлевських, Д. Рудик, Н. Сергєєвої, В. Уреньова.

Мета статті: визначити теоретико-методологічні засади використання етнічних мотивів у проектуванні інтер'єрів сучасних підприємств харчування.

Виклад основного матеріалу. Дизайн сучасного інтер'єру та обладнання сьогодні розглядається і досліджується як цілісна структура соціосистемного середовища у широкому соціокультурному контексті. В його об'єктах відображаються культурно-естетичні пріоритети, світоглядно-філософська позиція того чи іншого народу. Водночас це один із стимуляторів прогресу теоретичної думки, потреби осмислення важливих проблем дизайну, творення предметного середовища, адекватного не так детермінуючим матеріальним факторам, як відроджуваний духовності народу.

Проведені дослідження та архітектурно-дизайнерський аналіз сучасних підприємств харчування, в яких використані українські етнічні мотиви, в контексті сучасної парадигми дизайну середовища свідчить про необхідність застосування наукового підходу до питання використання різноманіття елементів народної архітектури і мистецтва в архітектурі інтер'єру підприємств харчування, розширення палітри художньо-архітектурних засобів та розроблення принципів їх проектування. Ідентифіковано та здійснено типологічно-композиційний аналіз предметно-просторового середовища обідніх залів численних ресторанів України, в яких найхарактерніше виявлені етнічні мотиви та відображена тема українського сільського житла кінця XIX початку XX ст. На основі аналізу інтер'єрів сучасних закладів харчування, в яких використано етнічні мотиви, сформовано наступні їх характеристики:

- композиційним акцентом інтер'єрів обідніх залів найчастіше стає піч, або її імітація, оздоблена декоративним розписом, рідше кахлями;

- серед декоративних елементів оформлення інтер'єрів в ресторанах з етнічними мотивами найчастіше зустрічаємо автентичні предмети ужиткового характеру, зняряддя праці: вози, колеса, веретена тощо; декоративну кераміку: тарелі, миски, глечики; декоративні тканини: рушники, верети, килими, елементи народного строю; народні інструменти; елементи озеленення: вазони, сухі рослинні та квіткові композиції, сухі дерева, гілки, а також штучні квіти та рослини; світильники – переважно стилізовані, часто з природних матеріалів;

- в дизайні інтер'єрів, меблів та обладнання відсутня етнографічно-регіональна диференціація етнічних мотивів, що використовуються, не виявлені архітектурно-художні особливості конкретного етнографічного регіону, а використовується загальна українська тематика: поєднуються художньо-декоративні прийоми різних регіонів.

- колірне рішення інтер'єрів, розміщення меблів й обладнання, декоративних елементів здебільшого не відповідає колірній та просторовій організації автентичного українського житла чи корчми, де кожен предмет мав визначене чітке розташування та призначення;

- етнічні мотиви часто поєднують з використанням елементів інтер'єру іншого стилю, що спричиняє відсутність єдності стильових компонентів інтер'єру, цілісність композиційного рішення.

- відчутний брак стилізації етнічних елементів, авторського їх переосмислення, як наслідок – консервативність інтер'єрів, відсутність в них новаторства.

Композиція інтер'єру створюється на основі поєднання таких його складових: конфігурації та габаритів приміщення, архітектурно-конструктивних елементів, меблів та обладнання, оздоблення, предметів декору, фактур і текстур матеріалів, що використовуються в інтер'єрі, колористики, освітлення. Для досягнення вдалого художньо-архітектурного образу на основі використання етнічних мотивів необхідно створити стильову та композиційну єдність вищеназваних елементів інтер'єру. Окрім цього варто враховувати і такі засоби формування художньо-образного вирішення як одяг персоналу, елементи сервірування, назву підприємства харчування.

Застосовуючи етнічні мотиви в дизайні архітектурного середовища, також важливо розуміти семантичне та символічне значення етнічних елементів, адже неусвідомлене їх використання призводить до порушення комунікативної функції народного мистецтва та нівелювання культурних цінностей.

Підхід використання етнічних мотивів у архітектурі інтер'єрів підприємств харчування характеризують такі риси:

- традиційність (тяглість цінностей народної культури, менталітету в часі);
- синкретичність (зв'язок різних видів практичної та художньої діяльності, який проявляється в синтезі архітектури, декоративно-ужиткового та монументально-декоративного мистецтва);

– екологічність (використання народних архітектурно-будівельних традицій, художніх промислів і ремесел із застосуванням природних матеріалів й екологічних технологій);

– змінність (здатність змінюватися згідно з обраним концептуальним культурологічним і географічним контекстом, зміна архітектурно-конструктивних, художньо-декоративних засобів);

– універсальність (здатність до модифікації відповідно до змін у тенденціях дизайну та архітектури, часова відкритість);

– індивідуальність (індивідуальна стильова програма);

– унікальність (створення оригінального та самобутнього середовища).

Наявність сформованих підходів використання етнічних мотивів, їх характеристик в дизайні середовища стає важливим чинником підтримки і розвитку національної своєрідності в сучасному проектуванні.

Етнокультурна ідентичність інтер'єрів та обстави житла своїм корінням сягає давніх часів. Її фундамент – це народна архітектура, меблі та предмети інтер'єру традиційного українського народного житла, народне мистецтво, які найхарактерніше відображають розуміння естетики, доцільності застосування певних форм і матеріалів, функційної організації та розміщення предметів, меблів, притаманне тому чи іншому етносу.

Про основоположні принципи організації обстави житлової кімнати найбільш типового на українських землях в XVII-XVIII ст. наземного тридільного житла можна говорити на основі опосередкованих даних. Кожен предмет мав у хаті своє усталене місце. Так, напроти дверей стояв стіл, вздовж причілкової та фасадної стін – нерухомі лави, поруч з піччю, під стіною – піл, над вхідними дверима, часто поруч із ними висіли полиці для посуду, мисник, по діагоналі від дверей, під причілковою стіною розміщували скриню.

Провідну роль у вирішенні всього інтер'єру житлового приміщення хати відігравала вариста піч. Вона була головним композиційним елементом та її декоративному оздобленню надавали великого значення. Печі оздоблювали залежно від місцевості: їх малювали, розписували або декорували кахлями чи керамічними тарелями, денцями пляшок [10, с. 26]. Декоративне малювання печі характерне для Поділля, Дніпропетровщини, Півдня України, Середньої Наддніпрянщини. Печі на Гуцульщині оздоблювали кахлями, особливу увагу надавали декоруванню комину [1, с. 120].

До найдавніших предметів хатньої обстави належить нерухома лави. З XVI-XVII ст. у побут увійшли лави з різаних дощок, які закріплювалися на кам'яних, глиняних підставках, вкопаних у долівку розсошках або на вмонтованих у стінах чи прикріплених до них кронштейнах.

Невід'ємним предметом інтер'єру традиційного українського житла була скриня. В Україні найбільш розповсюджені два типи скринь – прямокутні, з плоским віком, а також саркофажні – здебільшого у Карпатах. Скрині з плоским віком декорували розписами, рідше – металевим окуттям; саркофажні прикрашали різьбою.

Скрині з плоским віком, окрім основної, виконували різні функції – зберігання цінних речей, на них споживали їжу, відпочивали, вони стали елементом обрядовості.

Одним із давніх обов'язкових предметів обладнання народного житла був мисник. Процес формування цього предмету був довготривалим, його форми зазнавали трансформації. Спочатку це була звичайна полиця, що прикріплювалася на кронштейнах до стіни. З часом кількість полиць в одному виробі зростала. Згодом мисник трансформується у шафку.

Визначено методи використання етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування (табл. 1): стилізації, прямого відтворення, автентичності та синтезу стилізації з використанням сучасних елементів інтер'єру та автентичних чи

Методи використання етнічних мотивів в архітектурі інтер'єрів підприємств харчування

Метод стилізації		
Формування інтер'єру на основі стилізації народних архітектурних форм, конструктивних елементів, меблів й обладнання, декору: орнаментів тощо		
		
Ресторан "Галич", м. Тернопіль 1.	Ресторан "Хутірець на Дніпрі", 2. м. Київ	Ресторан "Узвар", 3. м. Дніпропетровськ
Метод прямого відтворення		
Створення сучасних, ідентичних із автентичними зразками, елементів інтер'єру, їх копіювання		
		
Ресторан "Чумацький шлях", зал ("Хата Василя"), м. Київ 4.	Ресторан "Хутірець", м. Київ 5.	Ресторан "Диканька", м. Київ 6.
Метод автентичності та відновлення		
Використання автентичних зразків декоративно-ужиткового мистецтва: меблів, предметів декору, архітектурних елементів і їх відновлення		
		
Ресторан "Гуцульський двір", 7. м. Львів	Ресторан "Сім поросят", 8. м. Львів	Ресторан "Щекавиця", м. Київ 9.
Метод синтезу		
синтез стилізації з використанням сучасних елементів інтер'єру та автентичних		
		
Ресторан "Купава", м. Львів 10.	Ресторан "Коса над чаркою", 11. м. Київ	Ресторан "Гуцульська гражда", 12. м. Львів

Проектування предметно-просторового середовища підприємств харчування з використанням елементів української етнічної матеріальної культури – народної мистецько-архітектурної спадщини сприяє: підсиленню національної свідомості українців; консолідації, об'єднанню нації; відтворенню та переосмисленню народної архітектурно-мистецької спадщини; формуванню самобутнього українського національно орієнтованого архітектурного середовища; популяризації української етнокультури та розвитку туризму.

Висновки. Подано теоретико-методологічні засади використання етнічних мотивів у дизайні інтер'єрів підприємств харчування. Визначено основні методи використання етнічних мотивів в сучасному предметно-просторовому середовищі цих закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гошко Ю.Г. Народна архітектура українських Карпат XV-XX ст. Гошко Ю.Г., Кіщук Т.В, Могитич І.Р., Федака П.М. – К.: Наукова думка, 1987. – 272 с.
2. Громнюк А.І. Етнічна стилістика у інтер'єрах підприємств громадського харчування м. Києва / А.І. Громнюк // Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст: збірник наукових праць. Кн. 3. – Полтава.: ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2015. – № 3. – С. 237-240.

3. Громнюк А.І. Етностиль як об'єкт системного осмислення в контексті формування архітектури інтер'єру на теренах індустріального і постіндустріального суспільства / А.І. Громнюк // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. зб. – К.: КНУБА, 2013. – № 33. – С. 36-48.
4. Мигаль С.П. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища: навч. посібник / С.П. Мигаль, І. А. Дида, Т.Є. Казанцева. – Л.: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2014. – 228 с., іл.
5. Мигаль С.П. З історії генезису меблів в Україні. / С.П. Мигаль // Етнологія, Фольклористика. Книга 1.IV Міжнародний конгрес україніців. – Одеса. 26-29 серпня 1999. – К.: Вид. Асоціації етнологів, 2001. – С. 189-198.
6. Мигаль С.П. З історії меблярства в Україні / С.П. Мигаль, М.І. Моздир // Український ліс. – 1993. – №2. – С.53-55.
7. Мигаль С.П. Мисник, буфет, шафа / С.П. Мигаль, М.І. Моздир // Український ліс. – 1994. – №3. – С.55-56.
8. Мигаль С.П. Проектування меблів: навч. посібник / С.П. Мигаль. – Л.: Світ, 1999. – 216 с., іл.
9. Моздир М. І. Скриня / М.І. Моздир, С.П. Мигаль, // Український ліс. – 1993. – №3. – С.47-49.
10. Самойлович В. П. Українське народне житло (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) / В.П Самойлович. – К.: Наукова думка, 1972. – 24 с.: іл.
11. Громнюк А.И. Концептуальные принципы архитектуры интерьера в контексте этнохудожественных традиций, менталитета и архитектуры народного жилья [Электронный ресурс] / А.И. Громнюк // Архитектура и современные информационные технологии (Architecture and modern information technologies). – Московский архитектурный институт (государственная академия). – 2013. – №4 (25). – С.11. – Режим доступу: <http://www.marhi.ru/AMIT/2013/4kvart13/gromnuk/abstract.php> – Заголовок з екрана.

*Роксолана Дьяченко
(Київ, Україна)*

ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА РЕСТОРАННОГО ЗАКЛАДУ НА ВЗАЄМОДІЮ КОМФОРТ-ІНТЕР'ЄР

Стаття присвячена вивченню комфорту, де домінує функціональна «взаємодія» відпочинку і харчування. Саме інтер'єрний простір поєднує в собі різноманітні і мало досліджені в своїй комплексній якості параметри.

Ключові слова: естетика, інтер'єр, харчування, ресторан, відпочинок, комфорт.

Культура обслуговування – поняття доволі широке та комплексне. Культура обслуговування розглядається як комплекс заходів щодо етичних та естетичних норм, дотримання технології обслуговування, рівня безпеки, оформлення внутрішнього та зовнішнього середовища. Для кожного закладу може встановлюватись своя власна культура, яка визначається такими складовими:

- знання та дотримання персоналом етичних норм поведінки;
- знання та дотримання стандартів, правил та технологій обслуговування;
- естетика інтер'єру, створення комфортних умов обслуговування.

Тобто культура обслуговування – це характеристика умов обслуговування гостей, що виражаються, як в етиці спілкування обслуговуючого персоналу із споживачами послуг, так і комфортності і естетичності середовища. Вона складається з корпоративної, комунікативної культури та професійної етики.

Загалом культура обслуговування – це невід'ємна частина загальної культури підприємства, її варто розглядати як певний рівень розвитку (ступінь досконалості)